

CULTURAL IDENTITY AS A FUNCTION OF THE STATE

Asst. Prof. Ivelin Velchev,
Faculty of Law, Public Law
“Angel Kanchev” University of Ruse
Tel.: 0889 261 356
E-mail: ivelchev@uni-ruse.bg

Abstract: *Culture, along with language and religion, is a lasting and defining characteristic of ethnicity. Culture is the objective basis of ethnicity. It unites and at the same time differentiates one community from another, one ethnicity from another, one ethno-social community from another. The national character of the state is a consequence of its mission - to preserve the self-organized ethno-social community. This also includes the protection and guarantee of its culture. From this point of view, we define the actions for preserving the national culture and creating the necessary conditions for its development as a cultural function of the state, peculiar.*

Keywords: *State, Ethnic, Culture, Function, Constitution*

ВЪВЕДЕНИЕ

Човешкото общество възниква като отделни общества на основата на конкретни етнически групи. Човешкото общество е съвкупност от етносоциални общности. Етносът е първата и основна характеристика на всеки човек.⁶⁰ От теоретична гледна точка могат да се изведат различен брой характеризиращи белези на етноса. Сред тях същностни, трайни, определящи като интегриращи и разграничаващи фактори са езикът, религията и културата.

Обективната основа на етноса е културата. Сред многобройните роли, които културата изпълнява трябва да подчертаем нейната етническа функция. Тази функция едновременно обединява и разграничава една общност от друга, един етнос от друг, една етносоциална общност от друга. Етническата функция на културата има етнодиференциращи и етноинтегриращи свойства.⁶¹ Необходимостта от подходяща организация води до възникване на държавата.

Националният характер на държавата е следствие от нейната мисия – да съхрани, запази самоорганизираната се етносоциалната общност. По този начин се създава нуждата от опазване на националните специфични белези, от съхраняване и гарантиране на националната идентичност.

ИЗЛОЖЕНИЕ

I. Социалната страна на ЕСО се изразява във функционалното организиране на етноса. Човек влиза в множество отношения с другите членове на общността. Някои от тези отношения са случайни други – закономерни. Сред закономерните обществени отношения определящо място имат тези по разпределяне на членовете от групата съобразно основните сфери на живота и отношенията по повод осъществяването на дейностите в тези сфери. Според Социологическата система, изложена от Стоян Михайлов основните сфери са социална, стопанска и управленска. Посредством разпределението на индивидите се осигурява живота на общността и нейното развитие, респективно съхраняването на етноса.⁶²

Държавата възниква исторически закономерно, за да осигури необходимата самоорганизация на ЕСО. Нейната роля е да наложи необходима, адекватна на обществените отношения функционално-организационна структура, която да осигури социалната достатъчност на етносоциалната общност.

⁶⁰ Вж. Дачев, Л., *Общо учение за държавата*, Свида, 2001, с. 25.

⁶¹ Вж. Бромлей, Ю., *Етнос и етнография*, С., 1976, с. 52.

⁶² Вж. Михайлов, Ст., *Социологическа система*, С., 2010, с. 1-268.

Нивото на културата в обществото отразява културните ценности. Неслучайна е и връзката с културна просвета, просвещение. Просвещението отразява действието по разпространение на знания. Исторически понятието е свързано с прогресивното идейно течение в епохата на преход от съсловна в буржоазно общество.

Буржоазните революции поставят начало на Новото време, на модерната епоха. Един от възловите признаци на модерността е преодоляването на религиозния светоглед и замяната му с юридически. Определящото, решаващото място на Бога се заменя със закона.

Новата всеобхватна и определяща роля на правото налага извеждането на един основен и върховен закон, на чиято основа да се изгради цялото законодателство на новата държава. Този нов закон е Конституцията.

II. Понятието „функция” произлиза от латински и в буквален превод означава „изпълнение, осъществяване”. То се разбира в два смисъла.⁶³

В широк смисъл се приема като устойчив способ за активно взаимоотношение между обектите, при който изменението на един обект води до изменението на друг. В този смисъл „функция” се разбира като взаимовръзка и взаимодействие между обектите. Например в математиката понятието има значение на променлива величина, която се изменя в зависимост от друга величина.

В тесен смисъл понятието функции се използва в социологията. Тук терминът се характеризира със своята нееднозначност. За целите на нашето изследване ние ще използваме следното разбиране, използвано в социологията, за понятието функция : ролята изпълнявана от субектите на социалната система в нейната организация като цяло, при осъществяване на целите и реализация на интересите на социалните групи.

Функционалното съдържание на държавата включва три компонента : обществени отношения; дейности, чрез които те се осъществяват и социална структура (функционални звена). Като форма на обществото, държавата е поле на проява на всички обществени отношения, но в организационен план се включват само тези от тях, които се релевантни за нейната мисия и цели.

Основните сфери на дейност – стопанска, социална и защитна, са обективно присъщи на човешкото общество и са обособени още в додържавно състояние. Държавата не ги създава. Като организация тя поддържа съществуващите обществени взаимодействия в нова система, която надгражда естественото (додържавното).⁶⁴

Функциите на държавата изразяват нейната предметна дейност като организация. Те са пряк израз на мисията, на смисъла от съществуване на държавата. Така в и чрез държавата се обособяват и подкрепят необходимите обществени отношения, които се осъществяват от и в дейността на организацията като цяло. По този начин обществените дейности в трите сфери получават организационен израз и се трансформират във функции. Това са естествените функции на държавата, защото произтичат от природата на човешкото съществуване. Функционалната структура на държавата се изменя във времето, за да отговори адекватно на промените. Това води до поява на нови дейности. Така се обособяват и нови организационни функции на държавата.⁶⁵

Закономерното развитие на държавоорганизираното общество налага някои социални отношения да се изключат от полето на държавата, други тепърва се включват. Променя се характера на функциите. Разширяването на съдържанието на предмета на дейност на функциите произтича от развитието, прогреса на съвременната цивилизация. Както подчертахме по-горе мисията на държавата, нейният специфичен смисъл на съществуване е да съхрани етносоциалната общност. Съхраняването на етно-социалната общност на конкретното общество налага като публичен интерес осъществяването на нови социални

⁶³ Вж. Шамов, М., Социалната държава – теоретико-правно изследване, с.55

⁶⁴ Вж. Маринова, Е., Публичноправните задължения на лицата- основания на функционално ниво. Публичноправни задължения и функции на държавата, Научни трудове на Русенския университет - 2011, том 50, серия 7, с. 212 и сл.

⁶⁵ Вж. Дачев, Л., цит. съч.

дейности По този начин в съвременната държава възниква необходимостта от адекватни действия по гарантиране и опазване на нейната култура.

В модерната държава се разширяват дейностите в рамките на отделните функции, разширява се и съдържанието на тези дейности. В тази връзка безспорно се включва нова културна функция на държавата.

Изпълнението на функциите в съвременната държавата се възлага на държавните органи, техните длъжностни лица, държавните учреждения. Те са главните субекти реализиращи държавните функции. Това обуславя характера на държавните функции, които притежават следните черти:⁶⁶

- Функциите на държавата се съдържат в нормативни актове. По този начин се установява компетенцията и пълномощията на държавните органи, които са свързани с тяхното изпълнение. Това определя тяхната юридическа природа и съдържание.
- Реализацията на функциите е гарантирана от страна на държавата св това число и с помощта на държавна принуда. Това определя публично-властния характер на държавните функции.
- Дейностите, свързани с реализацията на функциите на държавата освен нормативна уредба имат и определена, конкретна последователност. По този начин те придобиват организационно-процесуална форма.
- Функциите на държавата, като направление на общественния интерес, разкрива и тяхната социална значимост.

Култура (от *cultura*, идващо от *colo*, *colere* и означаващо *възпитание, образование, развитие, култивиране*) е понятие с много нееднозначни дефиниции и поради тази многостранност и многопластовост се подлага трудно на единно определение. За нашите цели ще използваме понятието култура в смисъла на дейност на държавата, която е конституционно регламентирана, по опазване и развитие на културата на отделната етносоциална общност.

Вследствие на глобализацията и мултикултурализма в сферата на културата се наблюдават явления на духовна асимилация и унификация. Отделните етносоциални общности искат, имат нужда и ще поддържат и съхраняват многообразието на своята култури и традиции.

Въвеждането на културна функция не трябва да е еднократен акт на държавно управление, а последователна държавна политика. Този процес следва логиката на установяване на други организационни функции на държавата и се изразява в очертаване на вид обществени отношения от публичен интерес, които стават предмет на законодателната уредба, чрез която се регламентират определени дейности и се възлагат на съответните публични функционални институции.

III. Съвременните конституции отчитат изложените проблеми и гарантират националната култура. Културата, като етнически белег на националната общност, непосредствено свързана с идентичността, получава своето конституционно измерение. Конституционната уредба, по отношение на културата ни показва съществена роля, която тя има.

Съгласно разпоредбата на чл.54, ал.1 от Конституцията на Република от 1991 г. всеки български гражданин има право да се ползва от националните и общочовешките културни ценности. Това право е признато, защитено и се гарантира закона, но не може да се осъществява в нарушение на основни начала на Конституцията.

Това право кореспондира на основния конституционен принцип в чл.6, ал.2 от Конституцията, според който *"не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност..."*.⁶⁷ Всеки има право на общочовешки културни ценности, както и на всеки е дадено правото да развива своята култура в съответствие със своята етническа принадлежност. В резултат на икономически и

⁶⁶ Вж. Морозова, Л., Теория государство и права, Юридическое издательство Норма, 2017

⁶⁷ Решение № 21 от 14 ноември 1996 г. по к.д. № 19/96 г.

социални причини, сляпото подражание и копиране на „модерни” псевдо-културни ценности сме свидетели на негативното състояние на културата. Именно тук трябва да търсим и изискваме ролята на държавата за подкрепа и развитие на уникалното културно наследство на българския народ.

Културата, като съществен етнически белег, получава правно регулиране и в конкретни нормативни актове.

Законът за културното наследство урежда опазването и закрилата на културното наследство на Република България и определя ролята на държавата за осигуряване на неговата закрилата независимо от местонахождението му. Културното наследство⁶⁸ обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност. Целта на закона, според разпоредбите на член 3, е да създаде условия за опазване⁶⁹ и закрила⁷⁰ на културното наследство, устойчиво развитие на политиката по опазването му и да гарантира равен достъп на гражданите до културните ценности.

ИЗВОДИ

Предаването на информация между поколенията играе важна роля при производството на етноса. Наличието на информационни връзки между поколенията обуславя приемствеността и стабилността на етноса във времето.

Културата трябва да се разглежда като символна система на едно общество. Културата дава на човек ориентация и национална идентичност. Съвместността на културата, общият „запас от знания” позволява успешна комуникация, разбирателство и създава съзнание за съпричастност. Националната държава гарантира съществуването на етносоциалната общност, като нормативно защитава етническите белези на обществото. Нацията утвърждава своите етнически белези като по този начин заявява своята национална идентичност. Това води до консолидиране на социалния субстрат.

Съвременните конституции отчитат изложените проблеми и гарантират националната култура. Културата, като етнически белег на националната общност, непосредствено свързана с идентичността, получава своето конституционно измерение.

REFERENCES

1. Angelov, D., The Bulgarian Nationality through the Ages, S., 1994
2. Bliznashki, G., The Constitution - Nature, Functions and Rule, S., 2018
3. Bliznashki, G., Common Doctrine of the Constitution, S., 2019
4. Bromley, Y., Ethnicity and Ethnography, S., 1976
5. Dachev, L., Common Doctrine of the State, C, 2001
6. Dachev, L., Zheleva, M., Tolerance, the right to self-determination and territorial integrity, Proceedings of the University of Ruse, 2013, Volume 52, Series 7
7. Marinova, E. Public obligations of individuals- grounds on functional level. Public obligations and functions of the state:, Proceedings of the University of Ruse - 2011, Volume 50, Series 7.
8. Mikhailov, V., Sociological system, S., 2010

⁶⁸ Законът определя какво включва културното наследство в разпоредбите на чл. 6 (1. наземни, подземни и подводни археологически обекти и резервати; 2. исторически обекти и комплекси; 3. архитектурни обекти и комплекси; 4. етнографски обекти и комплекси; 5. образци на парковото изкуство и ландшафтната архитектура; 6. природни ценности (образци), включително антропологични останки, открити при теренни проучвания, и останки на палеозоологията и култивирани растения; 7. индустриално наследство; 8. произведения на изяви и приложни изкуства; 9. народни занаяти; 10. документално наследство; 11. аудио-визуално наследство; 12. устна традиция и език; 13. книжовни и литературни ценности; 14. обичаи, обреди, празненства, ритуали и външни; 15. музика, песни и танци; 16. народна медицина; 17. кулинарни и енологични традиции; 18. народни игри и спортове.)

⁶⁹ Чл. 8. (1) Опазването на културното наследство е системен процес на издирване, изучаване, идентификация, документиране, регистрация, консервация, реставрация и адаптация.

⁷⁰ Чл. 8. (2) Закрилата на културното наследство е система от мерки за осигуряване опазването му в интерес на обществото.

9. Morozova, L., Theory of State and Law, Legal Publishing House Norm 2017
10. Huntington, S., The Collision of Civilizations and the Transformation of the World Order, Obsidian, 2000
11. Spengler, O., Civilization and Civilizations, Sofia, 1991
12. Constitution of the Republic of Bulgaria
13. <http://www.constcourt.bg/en/LegalBasis>
14. The Cultural Heritage Act,
15. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135623662>

Изследванията са подкрепени по договор на Русенски университет "Ангел Кънчев" с № BG05M2OP001-2.009-0011-C01, „Подкрепа за развитието на човешките ресурси в областта на научните изследвания и иновации в Русенски университет "Ангел Кънчев", финансиран по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз“.